

Fra en Registreringsforretning i en sydfynsk Bondegaard 1807.

Af P. Andresen.

De unge Mennesker, som opdrages i Bøndergaardene i vore Dage, har ofte noget vanskeligt ved at fæste Lid til Beretningerne om de gamle Bønders Forhold og Levevis. Man hører dem sige: Saa tarveligt og smaat, som almindelig bliver fortalt, kan det vel ikke have været.

Forholdene i en dansk Bondegaard nu og for hundrede Aar siden er imidlertid saa meget forandret, at man meget vel kan forstaa de unges Tvivl. Alt er nyt, og meget faa Ting i den moderne danske Bondegaard minder om gamle Dage. Jordens Drift, Husenes Indretning og Møbleringen, Kreaturerne Fodring, de mange Maskiner, Lamper, Tændstikker, Komfur, maaske elektrisk Lys og meget andet vilde være den gamle Hovbonde ganske fremmed. For hvert Skridt, han tog, maatte han standse og studse og spørge sig for. Men hans Forundring vilde naa Højdepunktet, naar man viste ham, at ogsaa Møddingen er under Tag i vore Dage. Det maatte dog gøre et mærkeligt Indtryk paa en gammel Hovbonde,

som ikke altid selv havde et solidt Tag over Hovedet, at se noget saadant.

Men vil den gamle Bonde have vanskeligt ved at forstaa de nuværende Forhold, saa maa ogsaa vi erkende Vanskeligheden ved at forstaa hans Tid. Møjsommeligt maa man stave sig frem og gennem mange Tusinde spredte Tegn og Træk søge at naa frem til en virkelig Erkendelse af den gamle Bondes Liv og Forhold. Men for at dette kan naaes, maa der ydes Bidrag fra mange Sider. Ikke alene Bønderne maa skrive; men ogsaa fra Godserne maa der ydes Bidrag, hvis ellers Billedet skal blive nøjagtigt og sandfærdigt. Naar jeg besøger et af de mange saakaldte »Folkemusæer«, som nu findes i alle Lande, maa jeg selvfølgelig beundre de mange Sager, som viser hen paa en fremskreden Kultur. Jeg har imidlertid faaet det Indtryk, at et saadant Musæum paa mange Punkter mere viser det Højdepunkt, man enkelte Steder er naaet til, end det viser det almindelige Standpunkt. Dette sidste er imidlertid Hovedsagen for den historiske Opfattelse, og i efterfølgende Linjer gives et Bidrag til Forstaaelse af Formueomstændighederne i en sydfynsk Fæstegaard, der efter hvad der kendes fra anden Side sikkert maa anses for at være et almindeligt Eksempel. Det er Afskrift af gamle Papirer fra en Registreringsforretning foretaget d. 24. November 1807 i Anledning af Bondens Død.

Gaarden, som ligger i Faaboreggen, er paa 6 Td., 3 Skp., 3 Fjerdk. og $1\frac{1}{4}$ Album Hartkorn, ialt 66 Tdr. Land, hvoraf de 58 er under Plov, Resten er Skov, Mose og Strandbred. Gaarden har samme Størrelse nu som for 100 Aar siden og maa opfattes som en almindelig veldreven og velforsynet Bondegaard, som man kender dem i Hundredevis her i

Landet. Til Sammenligning har jeg vedføjet en Taksation af Gaardens Inventar og Besætning 100 Aar efter. Assurancepolicerne er benyttede; men da de er flere Aar gamle, er der sket Omtaksation for enkelte Deles Vedkommende. Da den første Taksation som sædvanlig ved slige Forretninger maaske er sat noget lavt, kan jeg meddele, at den sidste Vurdering paa ingen Maade er sat for højt.

	Rdl.	M.	Sk.
1 Jernstang	»	3	4
1 indmuret Kobberkedel.....	8	»	»
1 Messingkeddel	1	2	»
1 stor Jerngryde.....	»	5	»
1 Øltragt	»	»	4
1 Ølkar.	1	»	»
1 do.	»	5	»
2 Ørebaljer	»	2	»
1 Vandspand, 1 Strippe	»	2	»
1 Mælkebøtte.....	»	1	»
2 Sibøtter.....	»	»	8
1 Kobbersi.....	»	1	12
1 Melbing (til Rugmel)	»	5	»
1 Dejgtrug	»	3	»
3 Kornsold.....	»	3	»
1 Hakkebrædt	»	1	»
1 Skæppemaal.....	»	1	8
1 Haandkværn	»	5	»
	<hr/>	16	5 4

I Ølkælderen.

3 Oksehoveder	2	3	»
1 Hel-Øltønde	»	4	8
	<hr/>	3	1 8

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	3	1	8
1 Vandsaa*).....	»	4	»
3 Grynbotter	»	1	14
3 do. a 6 Sk.	»	1	2
1 Ørebalje	»	»	6
1 Mælkebøtte.....	»	1	4
1 Øllejle	»	»	8
	<hr/>		
	4	4	10

Paa Loftet.

2 Tønder	»	2	»
2 aabne Standtønder	»	1	12
1 gammel Saa.....	»	»	8
1 Kasteskuffe.....	»	»	6
2 Skættefødder	»	»	8
1 gammel Kiste.....	»	»	8
1 Brødhæk	»	»	4
3	»	»	12
2 Egetræs Bænke	»	1	»
1 Vandspand	»	»	6
1 Ørebalje	»	»	6
1 Lertrup	»	»	8
1 Sibøtte.....	»	»	8
	<hr/>		
	1	3	6

*) Vandtønde. Bæres i en Stang over Skuldren af to Mand.
Man havde ogsaa „Mælkesaa.“

	Rdl.	M.	Sk.
I Karlekamret.			
1 Sengefjæl*)	»	»	6
1 hvid Linnedunderdyne.....	3	»	»
1 do. Hoveddyne	»	5	»
1 blaastribet ulden Hovedpude	»	1	»
1 rødstribet ulden Overdyne	2	»	»
1 Par Blaarlærreds-Lagner	»	5	»
	6	5	6

I Pigekamret.			
1 blaamalet Sengested med Ramme...	2	2	»

Derudi:

1 blaastribet Linnedunderdyne	1	2	»
1 hvid ulden Hoveddyne	»	1	»
1 blaastribet ulden Hovedpude	»	1	»
1 rødstribet ulden Overdyne	2	1	»
1 Par Blaarlærredslagner	1	2	»
1 Oksehoved	»	3	»
2 halve Øltønder	1	2	»
2 gl. Salttønder.....	»	»	12
2 do. a 1 M.....	»	2	»
	7	2	12

I Huggehuset.			
1 Huggeblok, 1 Snitskammel.....	»	»	12
1 Haandøkse	»	2	6
	»	3	2

*) Sengestok. Forsiden og den ene Gavl af et Sengested var fastgjort i Hustømret. De andre to Sider dannedes af Rummet's to Vægge.

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	»	3	2
1 Spaankurv	»	»	4
1 Tingsel*)	»	1	8
1 Knibtang	»	»	10
1 stor Narv	»	2	»
1 mindre do.....	»	»	12
1 Graverspade	»	1	6
1 gl. Tørvespade.....	»	»	4
1 Haandhammer, 2 Hugjern	»	1	»
1 Buløkse.....	»	3	»
1 Tjørnøkse	»	1	»
1 Skørtsav**)	»	2	2
1 do.	»	1	4
1 Hakke	»	»	6
1 Slibesten med Jernaksel og Trug ...	»	3	8
1 Jernstang	»	1	»
		<hr/>	
		3	5 2

I Loen.

2 Hel-Øllønder	1	2	»
1 Karstol	»	»	6
1 Skærekiste med Kniv.....	»	3	»
3 Forke	»	1	14
1 aflang Balje	1	»	»
		<hr/>	
		3	1 4

*) En Tingsel er en krum Økse, som bruges af Bødkere og Træskomænd. Bladet formet som et Huljern. Æggen staar paa tværs af Skaftet

**) Skørtsav — Skyrtesav — Skivertsav. En Skovsav af hær-det Jærn, som sædvanlig kun skar til den ene Side. Man „skyr-tede“ en Træstamme over.

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	3	1	4
1 Mejetøj	»	1	8
1 Slaastage.....	»	»	12
1 Høstle	»	2	8
2 Hængebaljer.....	»	»	12
1 Masktønde	»	1	8
1 aaben do.....	»	»	4
1 Skærekiste med Kniv.....	»	3	4
1 Kornskuffe	»	»	6
1 Skovslæde	»	4	»
1 Grisetrug.....	»	»	8
1 St. Hjulbør	1	»	»
1 Lertrug	»	»	10
1 Balje	»	»	4
1 Murske og Kalkekost.....	»	»	4
1 Drøftetrug.....	»	»	6
1 Hakke	»	»	5
	<hr/>	7	0
			7

I Spisekammeret.

3 Grynbøtter	»	»	12
3 Halvottinger.....	»	»	12
1 Hørhæge	»	»	12
1 Kobbortekedel	»	2	»
1 Kobberæbleskivepande.....	»	1	»
	<hr/>	»	5
			4

I Bryggerset.

1 Sækkebænk*)	»	»	8
	<hr/>	»	»
			8

*) En Egeplanke med 4 indtappede Ben. Paa den stod Rugmels- og Maltsækkene. Kunde ogsaa bruges til Slagtebænk.

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	»	»	8
3 Melsække	1	2	»
8 Kornsække	1	4	»
2 Truge	»	»	12
1 Kærne med Tilbehør.....	»	3	4
1 Flødebøtte	»	1	»
1 Sækkebænk	»	»	8
1 do.	»	»	6
1 do.	»	»	4
	4	»	10

I den lille Stue.

1 Egetræsbord med Skuffe.....	»	5	»
3 Egetræs-Bænke	»	1	8
1 Bogreol med adskillige Bøger	»	2	»
1 Todøgns Stueuhr med blaamalet Futteral.....	12	»	»
1 brønmalet Fyrregaasebænk med 3 Rum	»	2	»
1 Potteræk.....	»	»	10
	13	5	2

Den øverste Stue.

1 Fyrrekiste med Laas og Nøgle	2	»	»
--------------------------------------	---	---	---

Derudi den salige Afdødes Gangklæder.

1 blaa Vadmelkjole	4	»	»
	6	»	»

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	6	»	»
1 Hvergarnskjole	1	»	8
1 blaa Vadmelskofte	1	4	»
1 hvid do.	1	4	»
1 gl. do.	»	1	»
1 do.	»	»	8
1 blaa do.	»	1	12
1 rød-grønstribet Hvergarnstrøje	»	5	»
1 hvid Vadmelsstrøje	»	3	8
1 Par blaa Vadmelsbukser	»	4	»
1 Par do.	»	1	4
1 Par Skindbukser	»	1	»
1 rød- og blaastribet Hvergarns Bryst- dug	»	1	10
1 Par blaa Uldstrømper	»	2	12
1 Par lyseblaa do.	»	1	4
1 Par Strømpebaand	»	»	8
4 Blaarlærredsskjorter	2	»	»
1 broget Kramhue*)	»	2	»
1 rødtærnet Tørklæde	»	1	2
1 Hat	»	1	»
1 Par gl. Støvler	»	»	12
1 Par Sko med Metalspænder	»	1	»
	<hr/>		
	17	2	8

Derpaa:

3 Stenfade, 2 Tallerkener	»	1	4
1 liden Jerngryde	»	2	12
1 Peberkværn og 1 Lysebuk	»	»	10
	<hr/>		
	»	4	10

*) En Hue købt paa et Marked.

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	»	4	10
6 løse Hylder	»	2	4
3 Armstole	»	1	8
1 Trebenet Stol og 1 Skammel.....	»	»	6
14 Sibøtter	»	5	4
1 Jernrist og Pande	»	2	»
1 Jerngeving med Ring*)	»	2	4
1 Jernildskuffe og Klemme	»	2	4
1 lidet Spejl og 1 Messingrivejern ...	»	»	6
1 Sengefjæl	»	»	4
1 gl. hvid Linnedunderdyne	»	4	8
1 gl. Hoveddyne.....	»	2	»
1 grøn-rødtribet Overdyne	2	»	»
1 Par Blaarlærredslagner	»	5	»
1 Par gl. trykkede Lærredsomhæng ..	»	1	»
1 Kistebænk	»	3	»
1 Uldkurv	»	4	»
1 Spinderok	»	2	12
1 Saltkar	»	»	8
1 gl. Skilderi.....	»	»	2
1 Sengefjæl	»	»	6
1 gultribet Linnedunderdyne	2	»	»
1 blaastribet Linnedhoveddyne.....	»	1	»
1 sorttribet ulden Hovedpude	»	2	»
1 hvid ulden Hovedpude	»	1	»
1 do. med blaastribet Vaar	»	5	»
1 blaastribet ulden Hoveddyne.....	3	2	»
1 Par Blaarlærredslagner	»	3	»
1 Egetræsbord med Skab under.....	1	»	»
1 Par Blaarlærreds Lagner	1	4	»
	19	2	6

7) Rimeligvis den bevægelige Jernvinkel, som brugtes i den aabne Skorsten, til at hænge Gryden paa.

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	19	2	6
1 blaamalet Tinræk	»	3	»
1 Hørsigte	»	2	»
1 Voyerkurv (af Vidier)	»	»	10
1 jernbeslagen Færdselsvogn med Fal- ling	10	»	»
1 do. Arbejdsvogn med Tilbehør	8	»	»
1 gl. Trævogn	4	»	»
1 Jernplov	2	2	»
2 Harver	3	»	»
	<hr/>		
	47	4	»

Kreaturerne.

1 sortblisset Ko, 15 Aar	9	»	»
1 graa Ko, 10 Aar	12	»	»
1 rød Ko, 10 Aar	14	»	»
1 rød Kvie, 2 ¹ / ₂ Aar	16	»	»
1 sort Kvie, 2 Aar	10	»	»
1 sortblisset Kvie, 1 ¹ / ₂ Aar	6	»	»
1 graabroget Kvie, 1 ¹ / ₂ Aar	6	»	»
1 Mælkekalv	4	»	»
10 Faar	20	»	»
8 Lam	8	»	»
1 Foraarsgris	2	2	»
2 Gæs og 1 Gase	2	»	»
20 Gaaseunger	6	4	»
¹ / ₂ Part i 3 Bistader	2	3	»
1 sort Hoppe, 16 Aar	10	»	»
	<hr/>		
	128	3	»

	Rdl.	M.	Sk.
Transport	128	3	»
1 graa Hoppe, 13 Aar.....	13	»	»
1 mørkebrun Hoppe, 11 Aar.....	16	»	»
1 brun Hest, 6 Aar.....	24	»	»
1 Aarring Føl.....	7	»	»
	<hr/>		
	188	3	»

Ialt 320 Rdl. 5 M. 7 Sk. = 641 Kr. 86 Øre.

Samme Gaard 100 Aar senere.

	Kr.	Ø.
Møbler af alle Slags	3000	00
Linned, Seng- og Gangklæder, Dækketøj, Lærred	3000	00
Garn, Uld, Hør, Tæpper, Gardiner m. m.	1000	00
Guld, Sølv, Pletsager, Porcellæn, Uhre og Smykker.....	650	00
Malerier, Billeder, Nips, Kunstgenstande	300	00
Bøger	550	00
Køkkentøj	100	00
Bryggers- og Mejeriredskaber	1000	00
Vogne	1300	00
Seletøj.....	200	00
	<hr/>	
	11100	00

	Kr.	Ø.
Transport	11100	00
Avlsredskaber og Værktøj	900	00
Avlsbrugsmaskiner	1000	00
4 Heste	2800	00
2 Plage og Føl	1000	00
20 Køer	5000	00
2 Tyre	600	00
14 Ungkvæg	2100	00
11 Faar og Lam	275	00
37 Svin og Grise	1500	00
90 Fjerkræ	180	00
Forskelligt	200	00
	<hr/>	
	26655	00

Ryslunge, i Januar 1908.
